

IV. De mercede operariorum retenta, vel injuste imminuta docet Scriptura Jacobi 5. *Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata est a vobis, clamat: et clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit: et Deuter. 24.: Non negabis mercedem indigentis, et pauperis fratris tui, sive advenae, qui tecum movatur in terra, et intra portas tuas est: sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante Solis occasum, quia pauper est, et ex eo sustentat animam suam; ne clamet contra te ad Dominum, et reputetur tibi in peccatum.*

§. IV. *Resolutiones de peccatis capitalibus.*

De Superbia.

318. *Resolutio I. Superbia juxta commun. est inordinatus appetitus sive amor propriae excellentiae. Dixi, inordinatus: velle enim excellere secundum se est indifferens, imo honestum, si fiat ex honesto fine, v. g. ad promovendam Dei gloriam, ad satisfaciendum officio suo, ad procurandam salutem proximi etc. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificant Patrem vestrum, qui in coelis est. Luc. 12. Si vero tantum ordinetur, et quiescat appetitus excellentiae in immoderata propria complacentia, erit vitium superbiae. Cujus vitii quatuor species assignat S. Th. 2. 2. q. 16. a. 4. Primo: si quis bona sua aestimet, quasi non acceperit a Deo, sed a se ipso: quod reprehendit Apostolus 1. Cor. 4. 7. Quid autem habes, quod non accepisti etc. 2. Si quis bona a Deo accepta aestimet tanquam sibi debita. 3. Si quis se extollat ob bona, quae tamen non habet, vel ob majora, quam habet. 4. Si quis cum contemptu aliorum velit videri singulariter, et meliore modo habere quaedam bona multis communia. Hae quatuor species superbiae versu sequenti continentur:*

Ex se, pro merito, falso, plus omnibus inflat.

Ex his superbia dividitur in perfectam ac completam, per quam homo adeo se extollit, ut divinae voluntati ac legi nolit esse subjectus: hanc s. Thom. I. c. a. 6. vocat peccatum gravissimum, eoquod contineat formalem ac directam aversionem mentis a Deo. Huc reducitur formalis inobedientia erga Superiores. Et in imperfectam sive incompletam, quae salva subjectione erga Deum sistit in nimia aestimatione sui ipsius, et in inordinato amore propriae excellentiae. Haec de se est peccatum veniale, nisi accedit gravis injuria proximi, ut si proximus ex superbia graviter contemnatur, infametur, vel supprimatur, ut superbus extollatur; vel si superbia sit causa graviter violandi praeceptum divinum. Laym. L. 3. sect. 4. n. 23.

319. Idem esto judicium de filiabus superbiae, quae sunt, 1. *Prae-sumptio* (prout humilitati, non spei opponitur) quando quis vult manifestare propriam excellentiam per aggressionem alicujus operis supra vires. 2. *Vana gloria*, quando quis inordinate appetit laudem humanam. Huc reducitur *jactantia*, dum quis verbis extollit propriam excellentiam ad laudem humanam captandam: si vero factis, dicitur *ostentatio*: si per facta signa virtutis, *hypocrisis*. 3. *Ambitio*, quae est inordinatus appetitus honoris ac dignitatis. Inter reliquas filias superbiae adhuc recensentur *pertinacia*, *inobedientia*, *contemptus aliorum*, *ingratitudo* etc., quae sunt mortalia, vel venialia peccata pro gravitate materiae, damni, finis etc. Ex his resolve sequentem casum.

CASUS de Superbia.

Arethusa arrogans foemina se accusat: 1. quoties in speculo me tempor, certo mihi persuadeo, quod Deus formosorem foeminam non pos-

sit creare, quam ego sum. 2. Vane me jactari. 3. Hypocrisi dedita sui. 4. Vestibus superbivi. Proh dolor! nunc sentio poenas superbiae: post-hac humilis ero: rogo remedia contra superbiam.

320. Q. I. Quomodo Arethusa in singulis peccarit. R. Ad 1. ex supposito quod deliberate ita judicaverit, peccavit graviter ex nimis inordinata complacentia sui ipsius cum contemptu et injuria divinae omnipotentiae. Quoad 2. per se loquendo peccavit venialiter, nisi vana jactantia fuerit de peccato forte gravi. Quoad 3. hypocrisis graviter mala fuit, si finis graviter malus, v. g. si simulasset pietatem, castitatem etc. ut alium seduceret ad grave peccatum; secus si finis leviter malus, v. g. ut laudaretur ab hominibus. Quoad 4. ut rectum judicium feratur, quaerat Confessarius, quid per vestes, aliquique corporis ornatum intenderit: si decentia tantum, vanitas sive levitas, cupiditas placendi aliis sine malo fine alio eam impellat, illa inordinata complacentia ornatus corporis non excedet veniale: si vero grave scandalum contingat ad alios seducendos, vel si ornatus nimis pretioso impediatur, quo minus possit satisfieri creditoribus, a mortali non excusabitur; quia aliquid ordinare ad grave malum, aut proximo graviter nocere, gravique obligationi non satisfacere, est grave peccatum. Herzog p. 2. n. 416.

321. Q. II. Quaenam sint remedia contra superbiam. R. 1. Timeat superbus gravissimas poenas a Deo infligendas etiam in hac vita: *Deus enim superbis resistit, humiliibus autem dat gratiam*, Jacobi 4. 6.; terreat verba Christi Matth. 23: *Qui se exaltaverit, humiliabitur*. Item illud Eccl. 10. 14. *Initium superbiae hominis apostatare a Deo*. 2. Superbus plerunque loco laudis et aestimationis odium omnium cum quibus conversatur in se suscitat: nam *odibilis coram Deo est, et hominibus superbia*, ibid. v. 7. imo justo Dei judicio, *ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia*. Prov. 11... 3. Videat superbus, quem praceptor habeat, et cuius doctrinam sequatur, non Christi, cuius prima regula est: *Discite a me, quia misericordia sum, et humili corde*. Matth. 11. 29.... 4. Superbiens forma speciosa recogitet, quod omnis pulchritudo vi unicae febris velut flos decidat. 5. Vanae gloriae inhians perpendat, quid prospicit, laudari ab hominibus, et displicere Deo. 6. Se. suaque facta depraedicans sciat, quod propria laus maxime sordeat. 7. Alios ex superbia contemnens certo credat, quod justo Dei judicio maximum sui ipsius contemptum sibi causet apud alios, juxta illud Isaiae 33. *Qui spernit, nonne et ipse sperneris?* Denique se ipsum cognoscat homo, quid fuerit? *Nihil: quid sit?* Quoad corpus infinitis miseriis subjectus: quoad animam, sine Dei gratia infelix: quid futurus sit? Terra et cinis, et forte aeternum miser; ex his disset humilitatem, quae est virtus, qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit, ut ait Laur. Justin. Varios actus humilitatis facile suggeret prudentia Confessarii pro statu et conditione poenitentis.

De Avaritia.

322. *Resol. II. Avaritia est inordinatus appetitus bonorum temporaliuum, sive immoderatus amor, cura ac sollicitudo, ea acquirendi, conservandi, vel augendi. Ita comm. cum S. Thom. 2. 2. q. 118. Ejus malitia non consistit in actuali abundantia rerum, sed in affectu inordinato, quo quis cor apponit rebus terrenis. Avaritia, prout opponitur liberalitati (quae juxta s. Aug. est virtus inclinans ad liberas largitiones pecuniarum etc. sine spe retributionis, servatque decorum, vel medium inter avaritiam et prodigalitatem) ex genere suo est peccatum veniale; quia ille excessus est in re indifferenti, ac per se licita. Sporer l. c. n. 65. Opposita vero chari-*

tati Dei, fit peccatum mortale, quando scilicet homo adeo inordinate appetit et amat divitias, ut in iis ultimum finem constituat, adeoque amicitiam Dei, curamque salutis omnino postponat; hinc recte vocatur Ephes. 5. *idolorum servitus*. Pariter grave peccatum est, si avaritia graviter repugnet charitati, vel justitiae erga proximum, scilicet injuste auferendo vel detinendo rem alienam, aut non succurrendo extremae vel gravi necessitatibus proximi. Filiae ejus juxta S. Greg. sunt. 1. *Obduratio cordis erga egenos*. 2. *Inquietudo mentis* ob nimiam curam temporalium. 3. *Proditio*. 4. *Fraus*. 5. *Perjurium*. 6. *Furtum*. 7. *Perfidia*. 8. *Oppressio pauperum*: imo omnis *injustitia*. Hinc Eccl. 10. *Avaro nihil est scelestius*.

CASUS de Avaritia.

Attalus vir dives valde sollicitus est de augendo peculio, nec ullam occasionem lucri acquirendi negligit: paulo post lucro ita inhiat, ut devotiones alias consuetas negligat; denique etiam non curat, spe lucri omittere Sacrum diebus festis: quoties cistas pecunia refertas videt, secum inquit: Mallem perdere coelum, quam peculum meum. Dum confitetur semel per annum, se accusat, quod fuerit avarus.

323. Q. I. Quid agendum, si poenitens in genere se accuset, quod furerit avarus, et quid de Attalo sentiendum. R. 1. cum P. Herzig. p. 2. n. 412. Quaerendum an solum contra liberalitatem ex affectu avaritiae, an vero contra justitiam aut charitatem proximi in re gravi, vel levi deliquerit. R. 2. Attalus ex eo, quod indefessa industria rem domesticam augere studuerit, dando caeteroquin Deo quod Dei, et proximo quod proximi est, non peccavit, sed laudabiliter egit. Omittendo devotiones non debitas quidem, sed ex inordinato affectu lucri jam venialiter deliquit, et tunc monendus fuit a Confessario, ut mitiget nimium amorem terrenorum. Omittendo Sacrum ex amare lucri, avaritia jam graviter peccaminosa fuit, et semper est, quoties retrahit a spiritualibus, ad quae ex obligatione graviter tenetur. Ultimus denique affectus grave peccatum fuit, quia peculium aeternae felicitati praetulit, et in divitiis ultimum finem suum constituit.

324. Q. II. Quaenam sint remedia contra avaritiam. R. 1. Qui advertit in se inordinatum amorem divitiarum, bonorumque temporalium, caveat, ne ex spe lucri subtrahat quidquam cultui Deo debito; quotidie prima cura sit, certum tempus Deo sacrare, propter lucrum nunquam Deum offendere, per bona opera, praesertim per eleemosynas thesaurum non deficientem in coelis colligere. 2. Saepe meminerit verborum Christi Matth. 6. *Quaerite ergo primum regnum Dei, et justitiam ejus, et haec omnia (quae vobis sunt necessaria) adjicientur vobis*. Item illud Matth. 16. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?* 3. Recogitetur, ad quae peccatorum pericula nimius divitiarum appetitus deducat, ad omnem *injustitiam* contra proximum, ad animam venalem exponendam pro re peritura, ad negandum ipsum Deum, et adorandum diabolum, modo obtineatur peculium. Avarus enim sine scrupulo dicit: Quid vultis mihi dare, et ego Christum, animamque meam vobis tradam? Verbo: *Qui volunt divites fieri, incident in temptationem, et laqueum diaboli*. 1. Tim. 6.... 4. Juxta S. Aug. avaritiae morbus nunquam melius compescitur, nisi cum dies mortis sine oblivious cogitatur: insontent auribus avari verba Christi Luc. 12.: *Stulte! hac nocte animam tuam repetent a te: quae autem parasti, cuius erunt?* Illius forte, qui tui beneficii nequidem recordabitur, sed ridebit tuam sordidam avaritiam: tu interim exutus omnibus bonis collectis, nudus bonis spiritualibus et meritis,

comparebis coram Judice etc. 5. Denique juvat ob oculos ponere exemplum Christi, qui paupertatem divitiis praetulit.

De Luxuria vide Praeceptum 6. et 9.

De Invidia.

325. Resol. III. *Invidia est tristitia de bono alterius, quatenus illud aestimatur ab invido ut malum proprium*. S. Th. 2. 2. q. 36. a. 1. Differt ab odio, quia qui odio habet proximum, tristatur de bono proximi absolute, quia proximo bonum est, et gaudet de illius malo, quia illi malum est: invidus autem respective ad se ipsum tristatur de bono proximi, quia credit illud minuere propriam excellentiam, adeoque apprehendit illud ut causativum sui mali. Laymann L. 2. t. 3. c. 10. n. 1., et Sporer cum S. Th. l. c. a. 3. affirmat cum communiori, invidiam esse mortale ex genere suo, quia directe est contra charitatem proximi, et voluntatem Dei omnia bona distribuentis; plerumque tamen veniale est ex levitate malae affectionis, inconsiderantia, aut parvitate materiae, et ita conciliantur Stoz et Tamb. cum cit. Laym. et comm. Ex invidia oritur odium, detractio, susurratio etc. Juxta S. Basil. hom. de invid. proprietas inividorum est, virtutem ex vicinitate vitii calumniari; invidi enim fortitudinem, audaciam potius appellant: modestum, sine sensu hominem: justum, immitem et nimium severum: prudentem, astutum: magnificum, vastum: liberalem ut prodigum taxant: domestice frugalem, avarum dicunt. Denique omnis virtutis species in vicina vitiorum nomina convertunt, namquam calumnia rebus laudatis deficiente. Ibid. *Invidum feriunt omnia proximi sui bona, tam terrena, quam corporis et animi, spiritualia quoque et supernaturalia: imo bonum successum eorum suam calamitatem dicit*. Teste S. Chrysost. homil. 31. in 1. Cor. 12. hoc vitium non ita inest daemoni in daemonem, ut est in homine adversus alium hominem.

CASUS de Invidia.

Ammonius saepe tristatur de scientia et virtute proximi, non quia proximus haec habet, sed praeceps quia ipse iis caret. 2. Tristatur de dignitate Titii, quia ex communi fama et certa experientia novit, quod Titius ea dignitate indignus sit. 3. Tristatur quod Caius persecutor suis promotus sit ad certum officium, unde merito times, ne occasione jam accepta graviter sibi noceat. 4. Vehementer dolet, dum videt quod emptores ad alios vicinos mercatores accedant, et suas merces negligant. 5. Denique se insigniter affligit, videns Petrum aestimari ob insignem suam pietatem, quod studeat continuo pietati et solidae virtuti, et quod extraordinaria dona Dei in illo eluceant.

326. Q. I. Quid ad singula. R. *Quoad primum non peccavit per invidiam, sed potius fuit aemulatio laudabilis; quia tristitia non est de bonis proximi, sed de propria penuria, quam comparando cum alterius abundantia magis advertit: et haec est illa aemulatio, de qua 1. Cor. 12. Aemulacioni charismata meliora*. Laym. l. c. n. 2. ubi addit quod non bona sit aemulatio, si rusticus tristetur, dum videt a nobilibus possideri agros et casta, sibi vero talia deesse. *Quoad secundum non peccavit, si bona illa considerentur, prout a potestate humana contra justitiam distributivam obveniunt indigno, vel prout indignus iis abutitur ad peccandum*. S. Antonin. p. 2. tit. 8. c. 1. Saepe tamen peccatur, si quis tristetur, quod Deus permittat, indignis conferri illa bona, quia voluntas nostra divinae voluntati nunquam repugnare debet, quae ob alios fines illud permittit. *Tertia tristitia, si non temere, sed prudenter concipiatur, vitiosa non est, secus,*

si oriatur tantum ex temeraria suspicione. *Laymann* l. c. *Quoad quartum*, si Ammonius caeteroquin faveat aliis mercatoribus lucrum, et ideo tantum doleat, quod ille debeat carere lucro, non peccat; secus, si praecise ideo doleat, quod lucrum alii acquirant, et tenetur moderari hunc inordinatum affectum, ne majora mala inde oriuntur. *Herzig* l. c. n. 417. *Quoad quintum* peccavit graviter, et vocatur *fraternae charitatis inadvertia*; invidia enim diabolica est, invidere alteri bona supernaturalia, gratiam, sanctitatem vitae etc. *Sporer* l. c. n. 67.

327. Q. II. Quae sint remedia contra invidiam. R. 1. Recte monet *S. Aug.*: Invidia est filia superbiae; suffoca matrem, et non erit filia. 2. Merminerit invidus, quod ipse suus sit carnifex, quamdiu enim is, cui invidetur, prospera utitur fortuna, invido nec cibus laetus, nec potus potest esse jucundus, ipse sibi cor arrodit, quin propterea alter bonum suum amittat. 3. Cogitet, quod sicut invidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum *Sap.* 2., ita per invidiam in cor hominis introeant plurima peccata et mors animae. 4. Directe se opponat motibus invidiae per actus benevolentiae tum verbis, tum opere.

De Gula.

328. *Resol. IV.* *Gula est inordinatus appetitus, et usus cibi et potus.* Excessus sive haec inordinatio in quinque modis praecipue consistit, in *praecepto, quantitate, qualitate, tempore, et modo* cibum vel potum sumendi. 1. In *praecepto*: si quis cibis ab Ecclesia, vel regulari disciplina, vel proprio voto prohibitis vescens, jejunium vel abstinentiam transgredivit; et sic graviter vel leviter peccatur secundum prohibitionem gravem vel levem. 2. In *quantitate*: si quis nimium cibi aut potus sumat, cum sanitatis detimento, aut si quis eo usque bibat, ut judicii usus vel turbetur, vel amittatur. 3. In *qualitate*: si quis cibo aut potu nimis exquisito aut pretiosiore, quam suus status aut conditio requirat, ob solam sensuum indulgentiam utatur. 4. *Tempore*: si quis comedat saepius, quam expediatur, vel tempore non competente, ut solent bibuli, statim atque excitantur a somno, inordinato appetitu satisfacere. 5. *modo*: si quis nimio affectu, et ob solam voluptatem cibi ac potus comedat, vel bibat: item si modo indecenti, et ita festinarer, ut cibis totus homo immersus esse videatur. *Gula* juxta *Laymann*, *Sporer*, et *communiorem* ex genere suo est peccatum veniale oppositum *abstinentiae* (quae moderatur appetitum, usumque ciborum juxta rationis regulam); frequenter tamen grave peccatum est vel ratione scandali, vel ob gravia damna corporis, sanitatis, fortunarum, vel ratione officii, quod negligitur. *Ratio* est, quia si haec grava mala absint, excessus adhuc manet in re indifferenti, et de se licita: ergo non nisi venialis culpa est. Merito autem damnata est ab *Innoc. XI.* propositio octava, quod comedere et bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non sit peccatum, modo non obsit valetudini; quia natura annexuit in comestione delectationem, ut medium, sive ut ea alliceremur ad sumendam necessarium vitae sustentationem, non vero tanquam finem; ergo ob voluptatem tanquam finem comedere, est inverttere ordinem naturae; falsum etiam est, quod licite appetitus naturalis possit suis actibus frui, ut patet in ebrietate et libidine illicita.

Ebrietas est voluntarius excessus in potu inebrante voluptatis causa usque ad privationem usus rationis. *Laym.* l. 3. sect. 4. n. 4. Opponitur *sobrietati*, quae est *virtus moderans inordinatum appetitum, usumque potus habentis vim inebrandi*. Per se est peccatum mortale, juxta *S. Th.* 2. 2. q. 150. a. 2. Id satis patet ex Apostolo ad Gal. 5. ad Rom. 13. ad Ephes. 5.

Ratio S. Th. est: quia voluntarie se inebrians praefert delectationem vini integrati rationis, et ultro se abicit ad brutorum sortem sola voluptatis gratia; quae est gravis deformitas et grande malum.

CASUS de Ebrietate.

Asaph legens propos. 8. ab *Innoc. XI.* damnata recordatur, quod plerunque voluptatis gratia comedat et bibet usque ad satietatem, ideoque se accusat in confessione: 1. *Quod se inebraverit.* 2. *Quod alios ad ebrietatem induixerit.*

329. Q. I. Quomodo Asaph peccat. R. *Quoad 1.* Si ob solam (uti additur in damnata) voluptatem comedet et biberit, peccavit venialiter, si plena ebrietas voluntaria absit. Nullum vero peccatum fuit, si intenderit quidem aliquam voluptatem, sed vel virtualiter, vel formaliter alium finem simul spectarat, v. g. ut cibus et potus magis conducat ad nutritionem, sanitatem etc. *Viva* in d. propos. *Duarte V. Gula.* *Quoad 2.* quaerat Confessarius, an rationis usu fuerit destitutus, an ebrietatem intenderit, aut inter potandum eam observans, potum tamen continuabit: haec si fateatur, graviter peccavit. Secus, si dicat, quod vel plene usum rationis non amiserit, vel id nec intenderit, nec praeviderit, ut contingere solet iis, qui ob debilitatem stomachi indispositi sunt ad bibendum, vel vini generositatem ignorant, vel post liberaliorem potum libero aeri se committunt. *Burgh.* casu 1. cent. 1. cum 7. gravibus AA. Peccant juxta *P. Herzig.* p. 2. n. 423. illi, qui diu noctuque potantes periculo ebrietatis se exponunt, non curantes an ebrietas secutura, vel non secutura sit. *Quoad 3.* R. cum *Laym.* l. c. n. 6. Peccat graviter, qui alios jussu, consilio, aliove modo invitat et directe inducit ad ebrietatem plenam: nam si ebrietas voluptatis causa volita per se graviter mala sit, etiam grave peccatum est, alium directe inducere ad illud malum gravem. Eodem modo loquere de iis, qui se voluptatis causa ad aequales calices provocant, si intendatur ebrietas, vel certo praevideatur periculum illius.

330. Porro adverte I. Mos patriae, aut bonus affectus non excusat a gravi peccato illum, qui convivam suum urget, et quasi necessitat ab bibendum usque ad periculum ebrietatis destituentis alterum usu rationis: tunc autem excusat, quando urbanitatis aut amicitiae gratia liberalior potus offertur, et saepius propinatur in ea tamen quantitate et moderatione, ut spectatis circumstantiis non sit periculum ebrietatis aut gravis damni. *Burghaber* Cent. 3. casu 99. cum *Dicastillo.*

331. II. Juxta *Laym.* l. c. non est peccatum, vinum alteri apponere, relicta illi libertate, quantum bibere velit, quamvis putas illum ad ebrietatem usque bibitur: quia talis cooperatio materialis tantum est, et se per accidens habet. Hinc excusat etiam capones probabilis spes et opinio, quod hospites se plene, quantum requiritur ad peccatum mortale, non sint inebraturi. *Gobat* in *Quint.* t. 5. c. 13. n. 52., *Sanct.* et alii: maxime si accedat timor periculi discordiarum aut notabilis damni, nisi vinum liberalius concedatur. N. B. Non tamen excusat modicum lucrum: hinc graviter peccant, qui vinum corruptunt, ut facilius inebrant, ad alliciendos bibulos, ut eo citius vendatur illud. Item si citra incommode ebrietatem impedit possint negando vinum, nec tamen impedian, ut ait *Herzig* l. c. n. 425.

332. III. Qui per experientiam scit, se communiter plene inebrari in his vel illis consortiis, tenetur illa vitare sub gravi peccato: quilibet enim tenetur cavere periculum proximum peccati gravis. Addit *La Croix* L. 5. n. 328., non posse absolviri illum, qui non habet propositum evitandi ebrie-

tatem, et probabile ejus periculum: intellige de theologica ebrietate, quae tollit usum rationis.

333. IV. Qui inter bibendum dubitat, vel advertit probabile periculum secuturae privationis rationis, adhuc tamen pergit bibere, peccat graviter; nisi prius dubium deponat et prudenter judicet, se non plene inebriatum iri.

334. V. Impeditus usus linguae, titubatio pedum, vomitus, objecta dupliciter apparentia, si domus everti videatur etc., non semper sunt signum certum ebrietatis plenae, qua peccetur graviter. Juxta *Lessum*, *Cajet.* et alios haec signa certiora sunt: si quis die altera ignoret, quid dixerit aut egerit: si nesciat, quomodo domum venerit: si talia dixerit, quae mente integra numquam dixisset; sic enim videtur non potuisse discernere inter licitum et illicitum etc.

335. VI. An liceat bibere ad ebrietatem ex causa gravissima, v. g. ad recuperandam sanitatem, aut pro conservanda vita, si hostis minitetur mortem, utrinque fortiter defenditur. Probabilior videtur esse sententia negativa *S. Antonini* p. 2. tit. 6. c. 3. *Angeli V. Ebrietas.* Quoad 2. *S. Aug.* serm. 232. de tempore, ubi ait: *Etiamsi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur: aut bibas, aut morieris, melius tibi erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.* Ratio horum est: quia plena ebrietas non minus est intrinsece mala, quam pollutio: sicut enim haec est destructio seminis humani, ita illa est destructio rationis, qua nihil praestans in homine. Ergo sicut pollutio nullo casu est licita, ita nec ebrietas destruens rationem.

Econtra utrumque licitum esse affirmant *Sylv. V. Ebrietas*, *Cajet.* *Azor.*, *Ilsung* t. 4. d. 1. n. 54., ubi in fine addit, quod haec sententia affirmet tantum, tum licitam esse ebrietatem ad recuperandam sanitatem, si potus inebrians nullo alio medio suppleri possit, quod vix contingit. *Gobat* autem in *Quin.* t. 5. c. 18. n. 15. concedit, licitam esse inebriationem ad morbum gravem, etiam non lethalem, curandum. N. B. si aliter curari nequeat. *Ratio* patronorum hujus sententiae 1. est, quod si non bibatur ex sola voluptate, non sit ebrietas formalis, sed materialis, quae non sit intrinsece mala, sed licita ex urgente causa. 2. Quod licitum sit ex gravi causa sumere pharmacum soporiferum, etsi quis statim ex somno ad usum rationis excitari non possit: ergo a pari. 3. Quod non sit contra charitatem propriam, pati abscissionem brachii pro conservanda vita: ergo nec contra sobrietatem sopire per potum ad tempus rationem, ut conservetur totum, ratio et vita. Quas rationes solvit *Jansen.* casu 12. de peccat. post n. 10. ex eo quod in dictis casibus directe non intendatur aliquid intrinsece malum, sicut in nostro casu. Adde quod citati AA. fere semper supponant, non superesse aliud remedium: adeoque nec ipsi facile concedunt hanc temulentam medicinam.

336. Q. II. Quae sint remedia contra hoc commune vitium. R. 1. Perpendat ebrietati deditus multiplex vae in Scriptura sibi intentatum. Isaiae. 5. *Vae! qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem.* 2. Cogitet quod ab ipsis brutis longe supereretur, quae nunquam ultra satietatem se ingurgitant. 3. Consideret gulae et ebrietatis effectus, quales sunt, vitae et valetudinis decuratio. Nam *propter crapulam* multi obierunt. Eccl. 37. Item: *Cui vae? cuius patri vae? cui rixae? cui foveae? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne his, qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis?* Prov. 23. Paupertas: nam qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum... non ditabitur. Prov. 21. Luxuria: nam luxuriosa res est vinum, et tumultuosa ebrietas quicunque

his delectatur, non erit sapiens. Prov. 20. Denique *neque ebriosi possident regnum Dei.* 1. Cor. 6. . . . 4. Sequatur bibulus consilium *P. Georgii Scherer:* Bibe parum, si velis bibere multum: moderate enim bibendo diu protrahes vitam: ergo plus bibes, quam si immoderate potando mortem tibi accelereres. Haec enim bibulis hora, qua non putant, solet advenire. Hinc Christus Luc. 25. monet; *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et superveniat in vos repentina dies illa.* In confessionali pro vario statu poenitentium plura et accomodata remedia suggesteret prudentia Confessarii, praesertim si plebejis bibulis pro poenitentia injungat, ut usque ad proximam confessionem non frequentent hospitia. NB. Dum plebeji se accusant de semiplena ebrietate, plerumque non addunt actus turpissimos eo tempore commissos, eoque perperam putent, tunc non fuisse peccata, id quod Confessarius debet dedocere.

De Ira.

337. Resol. V. *Ira est inordinatus appetitus vindictae.* Dixi: *Inordinatus:* nam cum debita moderatione et ordine rationis petere aut sumere vindictam, non est vitium, sed zelus: hinc Psalm. 4. *Irascimini, et nolite peccare.* Sic actum virtutis exercet judex justam vindictam sumendo a reo, parens a filio, dominus a servo. Peccaminosa irae inordinatio *primo* contingit *ex parte modi irascendi*, dum quis nimium interius excandescit, vel exterius per signa prodit, aut justam vindictam majore cum vehementia repetit, quam recta ratio postulat. Haec per se est peccatum veniale, quia est excessus in passione indifferenti: per accidens fit mortale ob grave damnum sibi in sanitate aut alteri simul illatum. *Secundo ex parte objecti,* appetendo vindictam injustam, vel justa majorem, v. g. optando alteri mortem, quam meritus non est: vel si repetatur quidem justa vindicta, sed ex odio, sive ad satiandum malevolum animum, quod directe opponitur charitati; et haec inordinatio graviter peccaminosa est, quando appetitur vindicta gravis, vel quando ex illa quis erumpit in maledicta deliberata, blasphemias, imprecations, graves contumelias etc. *Ratio* est: quia tunc laesio charitatis, et materia gravis est. *S. Th.* 2. 2. q. 158., *Sporer* l. c. n. 70. et comm. Differunt inter se indignatio, ira et iracundia. *Indignatio* est stimulus quidam brevis et subitus actus irascientis, haec recte definitur, *accensio quaedam cordis inordinata propter ea, quae contra voluntatem nostram eveniunt.* *Ira* est vehementior motus, ac veluti libido quaedam se vindicandi. *Iracundia*, est habitus et consuetudo irascendi. Ex ira tria peccatorum genera oriuntur, 1. *cogitationis*, v. g. odium proximi, vindictae propositum, desiderium ut malum illi eveniat, gaudium, quando is malum jam sentit, tristitia de ejus bono, voluptas in vindicta sumenda etc. 2. *Linguae*, scil. verba vindictae, contumeliae, injuriae coram proximo, vel in absentem murmurationes, imprecations, rixae, verba clamorosa, injuriosa, imo et blasphemica etc. 3. *Operis*, de quibus in 5. pracepto Decal. nimirum vulnerare, mutilare, occidere proximum, gravia damna inferre, vel eum quovis modo inique persecui ex vindicta. De his *S. Greg.* L. 31. Moral. c. 17., *S. Thom.* 2. 2. q. 158. a. 7.

CASUS de Ira.

Apulaeus se accusat, quod saepe iratus fuerit: et quoniam advertit quod hanc passionem remanens in saeculo non possit domare, ingreditur ordinem religiosum: videns autem quod a fratribus frequens irae occasio ministretur, fugit in solitudinem: sed cum ibi a daemonem ter ipsi vas aquae eversum esset, valde iratus illud in terram allisit: tandem advertens, non

posse domari hanc passionem, nisi vim sibi inferret, reddit ad monasterium. Ita Spec. Exempl.

338. Q. I. Quid agendum Confessario, si poenitens in genere dicat; Iratus fui. R. Inquirendum an vehementius tantum exarserit, an vindicare se intenderit. *Si primum:* leviter tantum peccasse plerunque censetur, nisi forte scandalum grave, aut alia circumstantia aggravasset, imo si moderamen non excessit indignatio, vel si fuerit motus primo-primus, plane a peccato excusatur. *Si secundum:* inquirendum an vindicta intenta gravis fuerit, vel levis: item an haec intentio fuerit ex plena deliberatione, aut tantum semiplena; dein an subsecutae sint deliberatae, vel indeliberae blasphemiae, maledictiones, imprecations etc. Sic gravitas, vel levitatis irae facile dignoscetur. Porro injusta vindicta censetur 1. Si appetatur alicui poena, qui malum non egit. 2. Si major poena delicto. 3. Si sine debito ordine juris. 4. Si absque debito fine, qui est ad bonum tuerendum et malum puniendum. 5. Si absque debito modo, v. g. maledicendo etc.

339. Q. II. Quaenam sint remedia contra iram. R. 1. Perpendat iracundus: si Deus ex justissimis causis de nostris peccatis justam vindictam vellet sumere, quot poenas gravissimas quotidie deberemus sustinere. 2. Perpendat mala corporis ex ira provenientia: sanitati enim nihil aequum nocet, ac ira. Hinc Jobi 5. *Virum stultum interficit iracundia.* Item Eccl. 30. *Zelus et iracundia minuent dies.* 3. Mala animae propter plurima peccata ex ira provenientia: *Qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.* Eccl. 30. 4. Poenas: *Qui irascitur fratri suo, reus erit Iudicio,* ait Christus Matth. 5. Denique quotidie efficaciter proponat imitari Christum, qui Matth. 11. ait, *Discite a me, qui mitis sum et humilis corde.* Mature hanc passionem suam compescere studeat: recte ait s. Basil. *Quando semel irae perturbatio mentem praecepit imperium animae sumpserit, hominem penitus in feram convertit, nec hominem, qui rationis sit compos, esse sinit.* Dum motum irae sentit, ad aliud objectum se convertat, nec unquam in irae aestu puniat: praestat etiam sibi ipsi poenam injungere, quoties delinquitur ex ira; hoc medio Ausonius Poeta iram suppressit, ut ipse fatetur:

*Irasci promptus properavi condere motum,
Atque mihi poenas pro levitate dedi.*

De Acedia.

340. Resol. VI. Acedia generice est *taedium animi.* Juxta S. Th. 2. 2. q. 35. a. 2. duplice potest spectari. 1. Pro taedio et tristitia de bonis spiritualibus ac divinis v. g. amicitia Dei, vita aeterna, et mediis ad eam consequendam necessariis, propter difficultatem in iis acquirendis, vel conservandis. Hoc modo, si acedia deliberata sit, est peccatum mortale; quia sic directe homo se avertit a Deo, tanquam ab ultimo fine. 2. Acedia sumitur pro fastidio et tempore animi in exercitio virtutum, quibus labor et arduitas sunt conjuncta; sic intellecta est peccatum veniale, nisi omittantur actus virtutum graviter praecepsi v. g. auditio missae die festo, recitatio breviarii etc. Acediae mali partus sunt, amaritudo, nausea, odium rerum spiritualium, torpor in servitio divino, negligens praeparatio ad suscipienda et administranda sacramenta, otium, pusillanimitas, evagatio mentis sub oratione ad illicita, aversio a verbo Dei, et eorum, qui salutaria monent, odium Dei, taedium vitae, desperatio etc.

CASUS De Acedia.

Automarus se accusat 1. *quod, cum nuper aegrotus esset, grave taedium habuerit ad recitandam etiam unicam orationem dominicam.* 2. *Quod sanus saepe distractus fuerit in precibus.* 3. *Quod aliquoties grave taedium habuerit circa aeternam beatitudinem consequendam.* 4. *Quod saepe tristetur, se baptizatum esse et Christum agnoverisse.*

341. Q. I. An et quomodo in singulis peccaverit Automarus R. Ad 1. Res nimis nota est, quomodo praesente morbo homo sit naturaliter indispositus ad orationem cum gusto et solatio persolvendam; adeoque taedium hoc non est peccaminosum, si tamen conetur aegrotus vincere taedium, quantum potest, et non negligat absolute necessaria. Ad 2. Distractiones in precibus involuntariae culpa carent, voluntariae per se sunt veniale peccatum, nisi ita immodicae sint, ut propter eas non satisfiat pracepto graviter obliganti, v. g. audiendi missam etc. Ad 3. Si taedium ad finem ultimum sit in efficax cum voluntate adimplendi omnia pracepta, est tantum veniale, imo si stante etiam taedio homo praestet id, quod cum gratia divina praestare potest, occasio majoris meriti est. Ad 4. Si deliberate illi tristitiae inhaeserit, peccavit graviter, quia fuisse gravis contemptus Christi Salvatoris, et medii necessarii ad salutem: vide Sporer l. c. n. 71. ubi addit quod acedia causans omissionem operis graviter pracepti, vel negligentem executionem, constitutat unum peccatum cum ipsa omissione, vel negligentem executionem, quam sufficit, in confessione exprimere; tunc autem speciale peccatum foret, si actus omitteretur, quia ad Dei cultum spectat, et quidem ex displicentia voluntaria gratiae et gloriae.

342. Q. II. Quae sint remedia contra acediā. R. Sciat tepidus et acediae deditus, quod tam ingratus Deo sit, quam homini cibus brevi evomendus. Juxta illud Apoc. 3. *Utinam frigidus essem, aut calidus; sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te emovere ex ore meo.* 2. Recogitet, quantum laborem impendat pro bono corporis: ecce non majorem fervorem pro bono animae? 3. Perpendat innumera beneficia a Deo praestita, quae exigunt gratitudinem non tepidam, sed condignam. 4. Homo servum torpem, otiosum, negligentem, indignum reputat pane, et aqua; nonne et tu torpens ac tepidus servus Dei es? 5. Consideret acediae deditus fervorem plurimorum Christianorum, et imitetur eorum exemplum.

TRACTATUS III.

DE PRAECEPTIS DECALOGI.

CAPUT I. De Primo Praecepto.

Pleraque praecpta Decalogi quoad sonum litteralem videntur quidem esse negativa tantum, sive prohibitiva; reipsa tamen singula sunt etiam affirmativa, sive aliquid praecipientia. Praecpta primae tabulae h. e. tria prima continent ea, quae ad charitatem Dei, secundae autem h. e. reliqua septem continent illa, quae ad charitatem proximi pertinent. In primo hoc capite agemus de primo praecpte. *Ego sum Dominus Deus tuus: Non habebis Deos alienos coram me: Non facies tibi sculptile, ut adores illud.* Exodi 20. Hoc praecptum, ut affirmativum est, praecipit actus religionis, quae est *virtus moralis, qua interior et exterior cultus Deo exhibetur propter infinitam ejus excellentiam:* directe Deus colitur